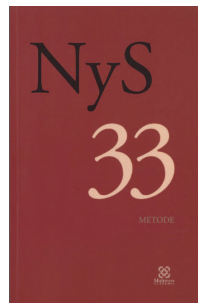

NyS

Titel:	Om indsamling og analyse af webchat
Forfatter:	Helle Alsbæk
Kilde:	<i>NyS – Nydanske Sprogstudier 33. Metode,</i> 2005, s. 74-98
Udgivet af:	Multivers Academic
URL:	www.nys.dk

© NyS og artiklens forfatter

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre NyS-numre (NyS 1-36) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Om indsamling og analyse af webchat

HELLE ALSBÆK

Chat er en så ny interaktionsform, at den inden for mange områder af sprogforskningen er ubehandlet eller kun overfladisk studeret. Kun få lingvister har rigtig kastet sig ud i studierne af chat, og den forskning, der trods alt er lavet inden for området, ligger som små, ikke forbundne øer. Der er dog lavet en del forskning i chatkommunikation i udlandet, og på dansk er der Tina Thode Hougaards ph.d.-projekt: *Nærmest en leg. En undersøgelse af sprog og interaktion i dansk webchat* (2004) samt bogen *CHAT – leg, identitet, socialitet og læring*, som er en artikelsamling redigeret af Birgitte Holm Sørensen 2001.

En af årsagerne til, at sprogforskningen inden for området endnu er sparsom, er formentlig, at det af forskellige årsager er vanskeligt at skaffe sig adgang til valide empiriske data, og at mange metodiske og etiske problemer ligger uløste hen. Desuden problematiseres studierne af chat af, at denne relativt nye kommunikationsform udvikler sig så hurtigt, at det er svært at følge med i arbejdet med at beskrive og analysere den. Enhver analyse af interaktion vil naturligvis og helt banalt dreje sig om interaktionen på dataindsamlingstidspunktet – dvs. på et givet fortidigt tidspunkt i en given situation og kontekst – men i forbindelse med chat kan dette forhold synes ekstremt, fordi interaktionsformen forandrer sig så hurtigt. Kort tid efter, at man har foretaget sin dataindsamling, kan kommunikationsformen se aldeles anderledes ud – fx i kraft af ændret design og chatsystem på den webside, hvor data er indsamlet. Dermed bliver mange etiske og metodiske overvejelser måske irrelevante for senere dataindsamling og databehandling, hvor helt andre ting så skal tages op til overvejelse. Interaktionsformen påvirkes således af, og ændres i takt med, den teknologiske udvikling, og det vanskeliggør arbejdet med at få etiske og metodiske problemer i forbindelse med indsamling og behandling af chatinteraktion løst.

Der er mig bekendt ikke blevet gjort nogen egentlige forsøg på at ud-

arbejde generelle normer og regelsæt for, hvordan man på forsvarlig måde som forsker indsamler og behandler chatinteraktion. De fleste af dem, der beskæftiger sig med chat, læner sig op ad hinanden og op ad retningslinjer og analysemetoder, der gælder for talt og/eller skrevet sprog. Hougaard forsvarer således sin metode via etiske og juridiske retningslinjer, der gælder for telefonsamtaler, offentlige møder og ophavsret i forbindelse med skrevne tekster. Dette kan hun "nøjes" med, fordi hun udelukkende beskæftiger sig med *offentlig chat*. De etiske og juridiske spørgsmål forskydes og vanskeliggøres i det øjeblik også *privat chat* gøres til studieobjekt.

Denne artikel handler om de metodiske og etiske overvejelser omkring indsamling og analyse af privat og offentlig chat, som jeg gjorde mig i forbindelse med mit speciale: *(ikke) i rødt – en kommunikativ analyse af privat og offentlig HTML-chat* (Alsbæk 2003). Specialet er – netop pga. uløste etiske og juridiske problemer – ikke offentligt tilgængeligt.

DEFINITION AF 'CHAT'

'Chat' er det overordnede begreb for en skriftlig samtaleform, som hovedsageligt finder sted på eller via internettet, og som er umiddelbar (i modsætning til fx email). Kommunikationsformen begrænser sig imidlertid ikke til internettet – fx kan man også chatte (fagligt) over mange firmaers interne net, og de fleste nye mobiltelefoner har en chat-funktion ud over den populære SMS (Short Message Service).

'En chat' betyder det sted på internettet, hvor der er mulighed for at kommunikere med andre mennesker gennem chat, dvs. den webside, hvor der er mulighed for at gå ind i et såkaldt *virtuelt rum*, et *chatrum*, og tale sammen gennem skrift. Men 'en chat' er også selve samtalen.

'At chatte' har på dansk betydningen 'at deltage i chat'. Når man *chatter*, skriver (og modtager) man beskeder – også kaldet *indlæg* – og sender dem, så de kommer frem på skærmen og kan læses af de andre deltagere, der er til stede i det pågældende chatrum.

'En chatter' er deltageren, den chattende. Brugerne kalder sig selv for *chattere* – man er altså chatter, hvis man chatter.

Udbuddet af chatrum kan sammenlignes med fx et hotel eller et stort skib. Her er en mængde rum med samtalende mennesker: der er store lobbyer og festlokaler, hvor mange mennesker er samlet – nogle kender hinanden i forvejen, andre er fremmede for hinanden. Der er mindre

rum, hvor færre mennesker er samlet – måske om noget fagligt eller for at diskutere et særligt tema. Der er afdelinger og legerum til børn, og der er små private rum, værelser eller kahytter, hvor ganske få – typisk to personer – kan tale fortroligt eller intimt med hinanden og måske dyrke sex. På samme måde er der chatrum til forskellige samtaletyper og interaktionsformer, rum der giver forskellige kommunikationssituationer. Fælles for disse kommunikationssituationer på chatten er, at man altid deltager frivilligt og relativt uforpligtende: man kan når som helst, med eller uden varsel, logge af og forlade samtalen. Desuden kan man være til stede i flere rum på en gang. Og man interagerer helt anonymt – dvs. man kan skjule den identitet, man har uden for cyberspace.

Det er nærliggende at sammenligne kommunikationssituationen for chat med telefoniske kontaktlinjer som fx TDC's "Træfpunkt". Lighederne mellem den telefoniske kontaktform og chat er bl.a. disse: at deltagerne er anonyme og fremmede for hinanden, og at de ikke kan se hinanden. Et par af de mest iøjnefaldende *forskelle* er, at kommunikationsformene benytter sig af henholdsvis talt og skrevet sprog, og at der som følge heraf er forskel på de paralingvistiske udtryk, som kan indgå i interaktionen. På chatten har de interagerende udelukkende skrifttegn at kommunikere gennem, og følgelig er der i chatinteraktion ingen af de paralingvistiske udtryk, som kræver, at man mindst kan høre hinanden. I telefonen eller i face-to-face-samtaler vil man fx sjældent være i tvivl om, hvorvidt det er en mand eller en kvinde, man taler med, og man kan ofte høre på prosodien, om den, man taler med, er glad eller trist, ironisk, vred eller interesseret. Det kan man ikke vide med sikkerhed i chat. Chatterne kompenserer imidlertid for dette fravær af almindelige paralingvistiske udtryksmuligheder ved at udtrykke fx følelser gennem *emotes*, de efterhånden mange steder beskrevne akronymer, forkortelser, smileys, lydefterlignende staveformer og så videre.

TEXT-ONLY HTML-CHAT

Chat opstod som genre i Finland i 1988 hvor Jarkko Oikarinen skrev chatprogrammet IRC (Internet Relay Chat). IRC blev udbredt over hele verden og fungerer stadig som et populært chatnetværk. Chatformen er imidlertid ikke så let tilgængelig for ikke-indviede, da det bl.a.

[illegible][illegible][illegible][illegible]

HTML-chat er en allerede forældet form for chat, og chatten på Ofir.dk er den eneste rigtig populære af sin slags, der er tilbage i Danmark. Alligevel er chatten meget besøgt – det er stadig et af de mest populære danske chatsteder. Mere moderne chats findes fx på www.jubii.dk eller www.dating.dk. Disse chats er kodet i programmeringssproget Java, som gør interaktionen mere flydende. I HTML-chatten opdateres chatvinduet hvert tiende sekund, hvilket i praksis har den betydning at interaktionen foregår ligesom i *ryk* på ti sekunder. Chatterne skriver altså deres indlæg og trykker 'send', men kun hvert tiende sekund kommer der nye indlæg på skærmen – og højst hvert tiende sekund kan man forvente at få beskeder fra andre. Til forskel herfra kommer indlæggene i en java-kodet chat frem på skærmen umiddelbart efter, at brugerne har skrevet deres indlæg og trykket 'send'. Det er min opfattelse, at den særlige rytme i HTML-chatrummet har betydning for interaktionen, og at chatterne udnytter rytmen som en art paralingvistisk udtryksmåde. Med denne "ryk-rytme" følger en vis opbygning af forventningens glæde, hver gang der er gået 10 sekunder – og følgelig skuffelse, hvis man ikke modtager de indlæg, som man sidder og håber på at få. Chatterne kan ved at udnytte ryk-rytmen udtrykke grad af interesse for hinanden, og i privat chat er det kritisk for interaktionen, hvis der går for mange ryk, uden at man modtager indlæg. Dette tematiseres ofte chatterne imellem på et metasprogligt niveau – og spørgsmål som "er du der?" eller "chatter du med andre end mig?" ses ofte i privat chat.

En anden markant forskel på Ofir.dk's chat og de fleste andre danske chatsteder er, at man på Ofir.dk kan logge på chatten umiddelbart – man skal ikke først oprette en brugerprofil. På Ofir.dk vælger man sig blot et kaldenavn – et såkaldt *nick* eller *nickname* – og logger sig ind i chatrummet. Her vil man være synlig for de øvrige tilstedeværende brugere alene via sit nickname. På andre chatsteder skal man som regel oprette sig som bruger og udfylde en profil, som andre brugere kan gå ind og kigge i. I sådanne profiler vil man typisk finde oplysninger om chatternes identitet uden for cyberspace, fotos, eller hvad chatterne nu i øvrigt måtte have lyst til at skrive for at præsentere sig selv. Man kan naturligvis også her bevare sin anonymitet ved blot at opdigte ting om sig selv, men det typiske er, at chatterne ønsker at kunne læse om hinanden og præsentere sig selv godt i disse profiler. Man må huske på, at chat er

en alternativ måde at lære nye mennesker at kende på – også uden for cyberspace.

Mange steder kan man også lægge beskeder til hinanden via profilerne, en kommunikationsform beslægtet med e-mail og åbne debat- eller diskussionsfora på internettet. Profilerne kan således bruges som supplement til kommunikationen på chatten, hvis man fx ønsker at vedligeholde kontakten med en anden chatter. Denne ekstra kontaktmulighed findes *ikke* på Ofir.dk. På Ofir.dk er det *udelukkende* nickname og de indlæg, man skriver i chatten, der dokumenterer, at man er til stede – og man figurerer kun som bruger, mens man er online. Man kan sige, at man på Ofir.dk opretholder sin cyber-identitet via sit navn og sine ytringer i øjeblikket.

Chatterne i min undersøgelse har *valgt* at chatte på Ofir.dk, hvor der er 100% anonymitet, ingen profiler, der skal oprettes, ingen programmer, der skal installeres, før man kan gå i gang med at chatte. Chatrummet er enkelt sat op, der er ingen smart grafik, ingen points at score for onlinetid, ingen gæstebøger at skrive i – og intet på forhånd erklæret og ekspliciteret tema eller formål med at chatte.

CHATTERE OG INDLÆG

På Ofir.dk fremkommer indlæggene i tre farver: sort, rød og blå. De sorte beskeder er offentlige – dvs. alle tilstedeværende i chatrummet (max 40 personer) kan se indlægget. Ligeledes med de blå, der er automatiserede beskeder, som bl.a. fortæller, hvornår brugerne logger af og på chatten. De røde indlæg er private beskeder mellem to parter – og *kun* de to implicerede parter kan se disse indlæg. Alle indlæg – sorte, røde og blå – ruller ned over skærmen side om side.

Gennem arbejdet med mit empiriske materiale viste det sig relevant at skelne overordnet mellem tre kategorier af chat. For det første: offentlig chat mellem medlemmer af en gruppe *etablerede* chattere. Disse chattere kender hinanden fra tidligere chats og har sandsynligvis også mødt og/eller skal møde hinanden uden for cyberspace. For det andet: offentlig chat mellem *ikke etablerede* chattere. For det tredje: *privat* chat overvejende mellem chattere, som ikke har chattet med hinanden før.

Inden for de forskellige chattyper findes mere eller mindre rutinerede chattere – dvs. at chatterne har mere eller mindre erfaring med kom-

munikationsformen helt generelt. Grænserne er naturligvis flydende for, hvor rutinerede chatterne er. Dog synes det at være sådan, at de etablerede chattere altid er rutinerede, hvilket er logisk nok: hvis man vil være en del af en gruppe, kræver det at man behersker og forstår kommunikationsformen og den jargon, som findes inden for gruppen.

Det var relevant for mig at kategorisere chatterne på denne måde, fordi chatterne selv positionerede sig i forhold til hinanden efter disse kategorier. Fx tager mange af de etablerede chattere eksplicit afstand fra privat chat, og de positionerer sig som gruppe i forhold til de ikke etablerede.

Da jeg indledte arbejdet med mit speciale, var min interesse overvejende den private chat. Jeg havde en forestilling om, at jeg kunne koncentrere mig om at analysere den private chat og derved beskrive en endnu ubeskrevet interaktionsform. Det viste sig imidlertid hurtigt, at det var gavnligt for mine analyser at sammenligne privat og offentlig chat – bl.a. fordi chatterne selv er meget bevidste om forskellen på de to kommunikationsformer og positionerer sig i forhold til hinanden ud fra disse kategorier. I det følgende vil jeg kort beskrive og illustrere nogle træk og kendetegn ved offentlig og privat chat. Hermed kan jeg anskueliggøre, hvorfor det er vigtigt at foretage denne distinktion mellem chattyperne, og at der nødvendigvis må knytte sig nogle specifikke etiske og metodiske overvejelser til studiet af privat chat.

OFFENTLIG CHAT

De fleste undersøgelser og analyser af chatinteraktion, er foretaget på baggrund af chat svarende til det, som i mit datamateriale forekommer i sort mellem medlemmerne af gruppen af etablerede chattere. Det er denne type chat, der ofte forbindes med det særlige chatsprog med dets tegn, forkortelser, smileys, leg med staveregler osv., og det er ud fra sprogbeskrivelsen af denne type chat, at der typisk generaliseres, når chat omtales i medierne. Jeg anser sprogbrugen i denne type chat for at være grundlæggende for kommunikationsformen forstået på den måde, at denne sprogbrug findes tilsvarende de fleste chatsteder på internettet. Et typisk eksempel på denne type chat er følgende, hvor tre etablerede chattere – Mizz-Angel*kort*, SP*S* og Crux Terminatus – indleder et

samtaleemne om 'kedsomhed' i den offentlige chat. De formår at holde samtaleemnet varmt i mere end to en halv time. Jeg bruger om denne form for lange, sammenhængende interaktionsforløb i chatrummet termen *streng*.

I mit speciale fremgik det af farveprintet, om et indlæg var privat (rødt), offentligt (sort) eller automatiseret (blåt). I artiklen her har jeg markeret farven på indlægget med tre forskellige gråtoner som baggrund i den kolonne, hvor jeg også angiver linjenummeret (denne og andre kolonner kommenteres yderligere i afsnittet om databasen). Således:

Mark grå = sort, offentlig Lys grå = blå, automatiseret Hvid = rød, privat

Eksempel 1 er et lille uddrag på ca. 11 minutters varighed fra strengen om kedsomhed:

EKSEMPEL 1

2713	Mizz-Angel*kort* : sp<< hmm... gud hvor er du kedelig.. *GG*
2716	SP*S* : Så vil jeg være rigtig møghamrende kedelig og gå ud at sætte kaffe over!
2695	Crux Terminatus : Men nu skal i ikke kede jer mere - for nu går jeg i bad !
2691	Mizz-Angel*kort* : åmmh det vil jeg os prøve...
2678	Crux Terminatus : sømkedning !
2675	SP*S* : Mizz> Jamen sådan er jeg! *GG*
2673	Mizz-Angel*kort* : crux<< jepper... skal man kede sig kan man lige så godt gøre det ordentligt blandt venner... *GGG*
2667	Mizz-Angel*kort* : sp<< ihhhh tak du er en sand kedelig ven... *GG*
2666	Chatten : acty er logget af kl. 22:41
2662	Crux Terminatus : lol@mizza - sådan skal det være - rette indstilling der *S*
2661	SP*S* : *Keder mig sammen med Mizz så*
2659	Mizz-Angel*kort* : os even
2656	Mizz-Angel*kort* : syrs og chatten er kedelig så jeg bliver...
2631	acty : nå jeg synte at denne chat er lidt for kedelig til mig så kan i hygge jer
2595	acty : nogle til chat med pige på 18??
2587	Chatten : acty er logget på kl. 22:34

I eksempel 1 logger chatteren acty på i linje 2587. Acty, der angiver at være en pige på 18 år, er ikke en del af gruppen af etablerede chattere. Hun efterlyser i linje 2595 privat chat (er min påstand), men får øjensynligt ikke respons, da hun få minutter senere (i linje 2651) melder, at chatten er for kedelig, og at hun vil logge af igen (hvilket hun så gør i linje 2666). De etablerede chattere, der allerede har hængt ud i chatrummet længe og gør det hver dag, udnytter nu acty's påstand om at chatten er

for kedelig til at indlede samtale om dette emne på et metatekstligt niveau. Mizz-Angel*kort* proklamerer, at hun også finder chatten kedelig, og at hun derfor vil blive, og kort efter følger de andre tilstedeværende etablerede chattere trop. SP*S* skriver at hun keder sig sammen med Mizz-Angel*kort*, Crux Terminatus griner af Mizz-Angel*kort* (jf. chatkoden *lol@mizzA* – læs: Laughing Out Loud at Mizz-Angel*kort*) og bakker også op om emnet. I det følgende ses, hvordan chatterne hele tiden bygger videre på sproglegen og på denne måde etablerer og fastholder fællesskabet og den gruppeidentitet, der hersker mellem dem. De benytter sig på denne måde hele tiden af en fælles referenceramme og indforståede samtaleemner til at positionere sig som gruppe over for andre chattere i chatrummet (og derved styrke gruppeidentiteten) og til at skabe samhørighed og kontinuitet i fællesskabet.

De etablerede chattere etablerer, styrker og fastholder deres samhørighed på mange måder – eksempelvis gennem en vis ensretning af deres nicknames, gennem en særlig sproglig jargon og desuden gennem en række ritualer, der kan synes uigennemskuelige for udenforstående. Et eksempel på deres rituelle sproghandlinger er åbningssekvenserne mellem dem.

Der findes i mit datamateriale talrige eksempler på, at de etablerede chattere hilser hinanden velkommen med forskellige versioner af lydene "weeee", "weeehee" eller "heeeey" som herunder i eksempel 2:

EKSEMPEL 2

2464	Mizz-Angel*kort* : takker da lige for webs...
2479	Luna© : Wb mizz
2478	Crux Terminatus : weeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeee
2477	Crux Terminatus : wb MizzA
2476	~DaYlghT~ : WeBbA MIZz...
2473	SP*S* : Wb Mizz
2471	Mizz-Angel*kort* : back
2456	Mizz-Angel*kort* : brb

I linje 2456 tilkendegiver Mizz-Angel*kort*, at hun forlader skærmen ('brb' = be right back). I linje 2471 angiver hun, at hun er tilbage ('back'). På det tidspunkt har hun været væk fra skærmen i ca. 2 minut-

ter. På trods af, at hun har været væk i kort tid, får hun voldsom opmærksomhed fra de andre etablerede chattere i gruppen, idet hun vender tilbage. De hilser hende med forskellige versioner af 'wb', som betyder 'welcome back' og lyden 'weeeeeeeeeeeeeeeee'. Afslutningsvis takker Mizz-Angel*kort* som en del af ritualet for, at de andre har hilst hende velkommen tilbage. Ved på denne måde at give hinanden mulighed for at demonstrere hilsenritualet, giver de etablerede chattere gensidigt hinanden status; de dyrker det indforståede og styrker dermed gruppeidentiteten.

Generelt kan man beskrive strukturen i den offentlige chat mellem etablerede chattere efter den interaktionelle regel, som Sacks kalder "the recipient design" (Sacks 1992b: 229). Det vil sige, at afsenderen af et indlæg hele tiden sørger for at skabe plads og mulighed for modtageren (eller modtagerne). På den måde kan chatterne hele tiden bygge videre på hinandens indlæg, holde fast i samtaleemnerne, afprøve mulighederne i sproget (ikke mindst på et metasprogligt niveau), forvrænge og lege med begrebers betydning og skabe et indforstået, virtuelt, fælles univers.

PRIVAT CHAT

For at illustrere forskellen på privat og offentlig chat, vil jeg nu bringe et længere uddrag af en netop indledt privat chat. På grund af etiske og juridiske problemer – som jeg vender tilbage til senere i artiklen – har jeg her valgt at anonymisere de private chatteres nicknames og desuden fjerne oplysninger om forhold vedrørende deres liv uden for cyberspace. Det skal desuden anføres, at begge chattere i eksempel 3 har givet tilladelse til at materialet kan bruges til forskning. På indsamlingstidspunktet er det imidlertid kun missJ (fra hvis browservindue, vi følger med), der er vidende om, at samtalen logges – LarsKbh27 har først efterfølgende givet tilsagn:

EKSEMPEL 3

3425	LarsKbh27 : (til missJ) bare nysgerrig..
3422	missJ : (til LarsKbh27) næ...det har jeg ikke...ja, du er den mere direkte type"gg"
3417	LarsKbh27 : (til missJ) meget direkte.
3415	LarsKbh27 : (til missJ) har du en kæreste?
3413	missJ : (til LarsKbh27) ja...det gør det
3410	LarsKbh27 : (til missJ) bestemt.. det handler vist om balance.
3404	missJ : (til LarsKbh27) jeg er 23...bliver snart 24
3402	missJ : (til LarsKbh27) men det er ville også være trist hvis man blev helt voksen"s"
3400	LarsKbh27 : (til missJ) hvor gammel er du?
3399	LarsKbh27 : (til missJ) en del af mig bliver vist aldrig voksen..
3393	missJ : (til LarsKbh27) jeg elsker også børn"s"...jeg vil læse videre til [uddannelse] når jeg er færdig på [uddannelsessted].
3388	LarsKbh27 : (til missJ) men jeg er nok mere barn end jeg er lærer.. hvis du forstår?
3385	missJ : (til LarsKbh27) ja...det kan tage rigtig lang tid at blive voksen "g"
3381	LarsKbh27 : (til missJ) jeg elsker børn..
3379	missJ : (til LarsKbh27) jeg har læst i to år...jeg synes det er rigtig fedt!
3378	LarsKbh27 : (til missJ) det har taget sin tid at blive voksen.."s"
3376	LarsKbh27 : (til missJ) nej.. jeg var vist for ung.
3372	LarsKbh27 : (til missJ) hvor langt er du?
3371	missJ : (til LarsKbh27) men det var ikke lige dig eller hvad?
3370	LarsKbh27 : (til missJ) en af mine halve/orlovs studier.."s"
3367	LarsKbh27 : (til missJ) jeg har læst to år på [uddannelsessted]..
3365	missJ : (til LarsKbh27) der var jeg for langsom "gg"
3360	missJ : (til LarsKbh27) jeg læser på [uddannelsesinstitution]...hvad læser du? og hvad arbejder du med?
3351	LarsKbh27 : (til missJ) jeg arbejder som [arbejde].. og læser til [uddannelse] om eftermiddagen... færdig til jul.
3339	LarsKbh27 : (til missJ) hvad laver du?
3338	LarsKbh27 : (til missJ) jeg arbejder og læser..
3331	missJ : (til LarsKbh27) nej, det er ikke et let spørgsmål , det ved jeg godt...men hvad laver du og sådan?
3323	LarsKbh27 : (til missJ) eller hvad?
3319	LarsKbh27 : (til missJ) det er ikke let at svare på.
3315	LarsKbh27 : (til missJ) hvem er du?
3311	LarsKbh27 : (til missJ) ok..
3308	missJ : (til LarsKbh27) jeg er fra København
3307	LarsKbh27 : (til missJ) hallo?
3297	LarsKbh27 : (til missJ) hvor er du fra?
3294	missJ : (til LarsKbh27) hvem er du?
3290	missJ : (til LarsKbh27) næ...ikke optaget lige nu
3279	LarsKbh27 : (til missJ) optaget?
3277	LarsKbh27 : (til missJ) hej.
3258	Chatten : missJ er logget på kl. 18:30

Det fremgår af uddraget i eksempel 3, at samtalsituationen og kommunikationsformen er en ganske anden for de private samtaler end for samtalerne mellem etablerede offentlige chattere. Sproget er anderledes og indeholder langt fra den samme dynamik og sprogleg, som kendetegner de etablerede chatters sprog.

LarsKbh27 og MissJ har her i eksempel 3 netop indledt deres samtale. MissJ er logget på kl. 18:30 og kort efter får hun henvendelser i rødt bl.a. fra LarsKbh27 (linje 3277 og 3279).

Spørgsmål som "hvem er du?", "hvor er du fra?" og "hvad laver du?"

er typiske for de private samtaler, og det synes tydeligt, at formålet med at chatte privat er et ganske andet end at etablere gruppeidentitet og lege med konteksten på et metasprogligt niveau. De private chats svarer således til samtalerne i Jan Svennevigs *Getting acquainted in conversation: a study of initial interactions* (1999). Svennevig undersøger netop interaktionen mellem folk, der mødes for første gang og skal lære hinanden at kende.

Samtalerne i privat chat er dyadiske og foregår (i hvert fald i dette specifikke chatrum på Ofir.dk) altid mellem en mand og en kvinde – man chatter ganske enkelt ikke privat med folk af samme køn som en selv. Der ses i mit datamateriale et typisk kønsrollemønster for åbningerne af private samtaler: mænd henvender sig til kvinder og ikke omvendt. Det typiske mønster for åbningssekvenser i privat chat er som i eksempel 3 herover: en kvinde (dvs. en person med et kvindeligt nickname) logger på og kort tid herefter får hun henvendelser fra mænd, der netop sidder og venter på, at kvinder skal logge på. Hun kan nu vælge og vrage mellem de tilbud hun får. Meget ofte er der seksuelle undertoner eller helt eksplicitte forespørgsler af seksuel karakter allerede i disse åbningshilsner.

Som regel udviser de private chattere et stort engagement i at lære hinanden at kende, som det ses i eksempel 3 – de stiller konstant spørgsmål til hinanden og fortæller om sig selv. De mærker så at sige hinanden efter på tænderne for at finde ud af, om de kunne være noget for hinanden – også uden for cyberspace – og samtalen ledes ofte (hurtigt) hen på emnerne parforhold og sex (eks.3, linje 3415: "Har du en kæreste?"). Brugere af privat chat udnytter altså chatten som mulighed for på en uforpligtende måde at søge nye bekendtskaber, som måske kan udvikle sig til dates, møder IRL (in real life) og forhold af forskellig art. Desuden bruger mange de private rum til at dyrke *cybersex* – en kommunikationsform, der bedst kan beskrives som en art skriftlig telefonsex (jf. Alsbæk 2003).

Hvor interaktionsstrukturen for den offentlige chat bedst kan beskrives ud fra princippet om recipient design, så er de private samtaler organiseret efter *the chaining rule* (Sacks 1992a: lecture 7 & 12). Sacks definerer *the chaining rule* på følgende vis: "A person who asks a question has the right to talk again, after the others talk" (1992a: 49). Denne regel kan generere enorme mængder af sekvenser, uendeligt lange samtaler, da taleretten, efter at et spørgsmål er blevet besvaret, altid giver mu-

lighed for at stille et nyt spørgsmål. Denne regel udnytter de privat-chattende til fulde, idet begge parter som regel stiller spørgsmål (og svarer) – og i kraft af mediets skriftlighed, kan de have flere bolde (spørgsmål og svar) i luften på én gang.

SINGLE POINT LOG

Jeg vil nu gå over til at omtale nogle af de mere praktiske metodiske spørgsmål og problemer, der viser sig, når man arbejder med chat.

I forbindelse med indsamling og analyse af chat er der et særligt metodisk problem at være opmærksom på: ikke to skærbilleder er ens – en log af en chat (dvs. en lagret chat) giver udelukkende et billede af, hvordan chatten ser ud for lige præcis dén chatter, som deltog lige præcis fra det browser-vindue, som chatten er logget fra. Rækkefølgen af indlæggene i den offentlige chat vil i de fleste tilfælde være ens i alle deltagers browser-vinduer, men der kan faktisk forekomme forskelle i rækkefølgen af chat-linjerne: "Delays in message transmission ("lag") as well as differential rates at which participants in different locations receive messages may even result in "speaking turns" appearing in reversed logical sequence; for example, an answer to a question may appear on the screens of some users before the question itself" (Heering 1999: 5).

Dertil kommer, at de private indlæg naturligvis aldrig vil være identiske for to personer, og dermed vil, for det første, rækkefølgen af indlæggene totalt set – sorte, røde og blå mellem hinanden – aldrig være ens for to deltagere. For det andet vil man aldrig kunne få indsamlet al den interaktion, der finder sted i et chatrum, samtidig. Man kan heller ikke se, om en person har flere browser-vinduer åbne på én gang (måske endda er online fra flere computere samtidig) og således deltager i samme og/eller flere chatrum med samme og/eller forskellige nickname(s) samtidig. At man logger chatten fra bare et enkelt browser-vindue, kaldes *single point log*. Single point log giver adgang til autentiske, ikke elicerede, naturlige data, men altså kun i forhold til ét browser-vindue. Det er umuligt, at skaffe sig adgang til og overblik over al kommunikationen i et chatrum, men så længe man er bevidst om dette, mener jeg fint, man kan samle sine analyser om single point logs. I det følgende afsnit vil jeg kort gennemgå, hvordan jeg helt konkret indsamlede data.

INDSAMLING AF DATA

Den eneste måde, hvorpå jeg kunne logge chatten på Ofir.dk, var ved at kopiere chatlinjerne manuelt og sætte dem ind i et dokument – simpelt-hen benytte funktionen *copy-paste*. Denne metode er usikker, forstået på den måde at man let kommer til at miste chatlinjer – især hvis der er livlig chat eller meget trafik i chatrummet. Indlæggene forsvinder ud af skærbilledet i ryk, og det er uforudsigeligt, hvor mange indlæg der følger med et ryk, da det afhænger af de enkelte deltagers aktivitet.

Da det ikke er muligt at gå tilbage og se indlæg, der er forsvundet ud af skærbilledet, opstår der let huller i en log. Man kan sammenligne det med, at der på en båndoptagelse af en samtale kan forekomme passager, hvor det ikke er muligt at høre, hvad der bliver sagt. Imidlertid er det ikke muligt at finde ud af, hvor mange linjer, der er gået tabt – hvis nogen overhovedet.

Det kræver koncentration at lave en log af en chat manuelt – og følgelig er det umuligt at deltage i chatten med fuld opmærksomhed imens. For at få data indeholdende privat chat har det dog været nødvendigt at lade dataindsamleren deltage i chatten. Indsamlingsarbejdet er således meget forstyrrende for "den naturlige chat-samtale". Alligevel er de fleste chats i mit datamateriale indsamlet på denne måde, da det langt hen ad vejen syntes at være min eneste mulighed. Mange andre chatprogrammer har en funktion til automatisk at gemme chatsessions, men den mulighed foreligger ikke på Ofir.dk.

Jeg har i de fleste chats i mit datamateriale fået hjælp af chatteren MissJ. MissJ har deltaget i den private chat, som jeg derved har fået adgang til via hendes browservindue. Derudover har chatteren Kasper-29 hjulpet mig på samme måde. Begge informanter har selv logget chatten ved *copy-paste*.

Den resterende del af data er indsamlet af mig selv – og følgelig indgår også privat chat, hvor jeg selv er den deltagende chatter. Dette kan naturligvis anses for at være stærkt problematisk, men det har af forskellige årsager alligevel kunnet lade sig gøre – og jeg har ikke lavet analyser af min egen sprogbrug mv. Jeg har altså ikke brugt mig selv som analyseobjekt, men i de chats, hvor jeg selv deltager, ses fx en mængde eksempler på åbningshilsner i rødt, og disse er aldeles upåvirkede af situationen. Desuden skal det anføres, at jeg på indsamlingstidspunkterne, ikke havde i tankerne, at disse chats ville komme til at skulle indgå i

mit endelige datamateriale. Når de alligevel kom til at indgå, var det bl.a. fordi det viste sig yderst vanskeligt at skaffe data nok på anden vis.

IAGTTAGERENS PARADOKS

Hvordan forholder man sig til iagttagerens paradoks i forbindelse med chat? Som Labov 1972 forholdt sig til "den naturlige tale" i forhold til optagelser af mundtlige samtaler, må man efter min mening også i forbindelse med chat gøre sig overvejelser omkring iagttagerens paradoks.

Hougaard skriver i forbindelse med sin metode for dataindsamling følgende vedrørende iagttagerens påvirkning af chat-samtalen: "(...) eftersom man i chat kan vælge at gå ind i en chat med forholdsvis mange udøvere og med et aldeles anonymt og neutralt nick som fx 789, er det ikke noget problem at undgå at påvirke kommunikationen." (2001: 136). Det kan diskuteres om et nick nogensinde er neutralt – det mener jeg ikke, det er – men ud fra et vist synspunkt er det muligt at observere og indsamle offentlig chat uden at deltage eller påvirke samtalen. Susan Heering skriver tilsvarende og nærmest euforisk: "Indeed, CMC [Computer Mediated Communication] is arguably the greatest boon to the study of language use since the invention of the portable tape recorder in the 1950s. Like the tape recorder, it makes possible the analysis of naturally occurring communication on a scale that was previously unimaginable" (1996: 155).

Hvad den private chat angår, forholder det sig imidlertid anderledes med hensyn til indsamling af det naturlige og upåvirkede sprog. Kun få tager imidlertid stilling hertil – naturligvis, burde jeg måske tilføje, da det som nævnt er de færreste, der indtil nu overhovedet har beskæftiget sig med den private chat.

For at logge privat chat og samtidig holde sig til lovlige og etisk for-svarlige indsamlingsmetoder, skal man enten selv være den deltagende chatter, fra hvis browser-vindue data logges, eller man skal have tilsagn og hjælp fra en anden. Det vil altså sige, at påvirkningen af situationen ved indsamling af privat chat svarer fuldstændig til påvirkningen af en båndoptagers tilstedeværelse i en samtale, og det er derfor væsentligt at være opmærksom på iagttagerens paradoks i forbindelse med analyse af privat chat. Det er ikke ren, naturlig og upåvirket interaktion. Rintel et al. kommenterer det på følgende vis: "It is not ethically defensible to

collect private channel data without participant consent, but to collect private channel data of informed participants violates the principle of studying naturally occurring data” (2001: 6).

Men selv om interaktionen således er påvirket, er det – i hvert fald i første omgang – kun deltageren, fra hvis browser-vindue man logger, der er bevidst om iagttageren, og derfor er fx initierende private åbnings-hilsner til denne deltager *ikke* påvirket af situationen. Man kan altså sige, at der kan findes elementer af helt upåvirket, naturligt sprog, men at i det øjeblik, der åbnes en dialog mellem to parter, hvoraf mindst den ene ved, at interaktionen bliver logget, er situationen påvirket. Hvis den ene part i samtalen ikke er bekendt med at samtalen bliver logget, vil vedkommende naturligvis kun indirekte være påvirket af iagttageren – nemlig derved, at han eller hun responderer på indlæg, der er påvirkede af situationen.

Jeg vender tilbage til de etiske problemer senere i artiklen, men først vil jeg gennemgå den metode, jeg har brugt til at få overblik over mit datamateriale.

DATABASE

Til mit speciale valgte jeg otte chatsessions (6242 linjers chat) ud fra en stor mængde indsamlet data. De otte chatsessions udgjorde mit primærmateriale og blev nummereret med bogstaverne fra A til H. Derudover tilføjede jeg en chat på 824 linjer (chat I), som dog pga. forskellige fejlkilder ikke kunne være en del af primærdata. I alt bestod mit datamateriale af 7066 linjers chat.

For at få overblik over mit empiriske materiale oprettede jeg en database. Med afsæt i Grounded Theory (Strauss & Corbin 1990), læste jeg data igennem igen og igen med henblik på at kode det og finde sammenhænge. Grounded Theory er en kvalitativ analysemetode, hvor man ud fra en induktiv læsning søger at kode og systematisere data og derigennem finde sammenhænge, inden man begynder at beskrive og tolke det empiriske materiale.

Min database har tjent som et værktøj i min søgen efter grundlæggende interaktionelle træk i chatkommunikationen. Jeg har kodet chatlinjer-

ne for at få overblik over data og finde frem til de interaktionelle træk, der bedst karakteriserer kommunikationsformen. Men jeg har ikke kodet for kodningens og kategoriernes skyld eller for at afprøve metodens anvendelighed. Jeg har således flere steder påbegyndt kodning eller markering af bestemte fænomener, men er stoppet i det øjeblik, jeg kunne se, at der ikke var noget interessant at finde for sammenhængen, eller når jeg havde fået tilstrækkeligt overblik til at kunne påvise et givent fænomen, som jeg herefter kunne lave kommunikative, CA-inspirerede analyser af. På denne måde har arbejdet med databasen været en hjælp for mig i analysearbejdet, ikke en spændetrøje. Jeg har ikke ønsket at teste analysemetodens anvendelighed, men har brugt den i det omfang, jeg har fundet det relevant og frugtbart til mine kvalitative analyser.

Min database kan bruges til at få overblik over chatinteraktionen. Jeg vil i det følgende gennemgå databasens opbygning og vise, hvordan jeg har arbejdet med den.

FIGUR 2. UDTRÆK FRA DATABASEN

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O
2209		22:01	shb	F						E	sort	Julle		Julle : hilser da lige på de blå
2208		22:01								E	blå	martin 27 kbhN!		Chatten : martin 27 kbhN! er logget på kl. 22:01
2207		22:00		M						E	sort	Crux Terminatus		Crux Terminatus : Jobo >> Nopes
2206	E04	22:00	r	F					1	E	rød	Q.stud. mag	Brad Pitt	Q.stud.mag : (til Brad Pitt) hej... jeg var slet ikke klar over, at Brad Pitt kunne skrive dansk :-)
2205		22:00					SE14			E	blå	lonely me		Chatten : lonely me er logget på kl. 22:00
2204		22:00								E	blå	Henrik24		Chatten : Henrik24 er logget på kl. 22:00
2203		22:00		F			SE23			E	sort	Julle		Julle : hmm tager da lige en pude for øjnene, hvad er det lillige du ser Mizz??
2202		22:00		M			SE23			E	sort	Crux Terminatus		Crux Terminatus : Mizza >> Hvad ser du lige ???
2201		22:00		M						E	sort	Jobo?		Jobo? : Crux> Er der noget godt ude på dit arbejde i næste weekend?
2200		22:00		M		x				E	sort	Simon21		Simon21 : Nogen der vil chatte lidt med mig?S*
2199		22:00								E	blå	Lucas 26		Chatten : Lucas 26 er logget af kl. 22:00
2198	E03	21:59	o	M					3	E	rød	Arhus-fyr	Q.stud. mag	Arhusfyr : (til Q.stud.mag) er du fra Arhus eller?

Fig. 2 er et udtræk fra min database. Chatlinjerne er lagt direkte ind i et Excel 2000 Regneark (kolonne O) – og hele databasen skal altså læses bagfra, hvilket fremgår af linjenummereringen (kolonne A). Ved hjælp af makroer er det muligt at se forskellige dele af materialet separat – fx kan man vælge udelukkende at se de røde chatlinjer eller kun indlæg skrevet af en bestemt chatter.

Herunder følger en oversigt over, hvad de forskellige kolonner i databasen indeholder:

Kolonne / kodning

- A Kolonne A er en nummerering af linjerne i databasen, dvs. nummerering af indlæggene i chatten. Nummereringen er fortløbende fra nederst i chat H og frem til øverst i chat A. Chat I har sin egen linjenummerering fra i1-i824 begyndende nederst i databasen.
- B I kolonne B har jeg nummereret al privat chatkommunikation. Hver ny henvendelse i privat til den chatter, fra hvis browser-vindue chatten er logget, har fået tildelt et nyt nummer. Nogle af disse henvendelser udvikler sig til længere samtaler, andre forbliver ubesvarede åbningshilsner. Via koderne i kolonne B kan man trække interaktionen mellem to chattere i privat ud i sin helhed.
- C I kolonne C har jeg registreret tidspunktet i hele minutter for hvert indlæg. Det er kun de automatiserede blå indlæg, der indeholder information om tidspunkt. De røde og sorte indlæg er derfor som hovedregel tildelt det samme tidspunkt som det seneste blå indlæg. I visse tilfælde er der flere minutter mellem de blå indlæg, og her er tidsangivelsen for de røde og sorte indlæg beregnet ved simpel interpolation (i ordets matematiske betydning) mellem det foregående og det efterfølgende blå indlæg.
- D I kolonne D har jeg kodet enkeltstående eksempler på forskellige fænomener. Fx har jeg markeret de hilsner, som er en reaktion på automatiserede blå beskeder.
- E I kolonne E har jeg angivet, hvilket køn afsender af det pågældende indlæg formodes at have.
- F I kolonne F har jeg markeret offentlige afvisninger af henvendelser i rødt. I visse tilfælde gives der i sort respons på disse afvisninger, hvilket også er kodet i denne kolonne.

- G I kolonne G har jeg kodet indlæg, hvor en chatter i sort søger en (eller flere) chatpartner(e). Evt. respons på disse indlæg er også kodet.
- H I kolonne H har jeg kodet sekvenser i interaktionen. Det er i høj grad i denne kolonne, at den induktive læsning kommer til udtryk. Der er ingen klar struktur i disse koder, men man kan fra denne kolonne trække alle de sekvenser ud, som er sprunget mig i øjnene under min læsning af data. Jeg har efterfølgende kunnet udnytte disse koder til at trække sekvenser ud, som jeg derpå kunne lave kommunikative analyser af.
- I Kolonne I er en kodning af åbningssekvenser.
- J I kolonne J påbegyndte jeg en registrering af turtagningssystemet. Turtagningen viste sig imidlertid at være for kompleks til at blive kodet på denne måde. Desuden ville man ikke kunne trække interessante resultater ud af databasen med udgangspunkt i denne kolonne, da det ville løsrive eksemplerne fra deres sekventielle sammenhæng.
- K I kolonne K kan man se, hvilken chatsession en given linje stammer fra. I mine udtræk fra chatten i forbindelse med mine analyser indgår bogstaverne fra denne kolonne, så det altid fremgår tydeligt, hvilken chat eksempler eller sekvenser stammer fra.
- L Det fremgår af kolonne L, hvilken farve (og det vil altså sige, hvilken type indlæg) det pågældende indlæg er. Ved hjælp af kolonne L kan man vælge, fx om man udelukkende vil kigge på den private chat – eller man kan sortere det fra om man vil.
- M I kolonne M kan man vælge afsender af et indlæg. Desuden er de automatiserede indlæg registreret i denne kolonne afhængigt af, hvilken chatter de drejer sig om. Når man derfor i kolonne M vælger kun at se én chatter vil man også få tidspunktet for vedkommendes log on eller log off – såfremt vedkommende vel at mærke er logget af eller på inden for det tidsrum, hvor data er indsamlet. Man kan også i kolonne M vælge to chattere ud på en gang fx for at sammenligne deres sprogbrug eller se interaktionen mellem dem.
- N I kolonne N påbegyndte jeg en registrering af modtager for indlæggene. Modtager fremgår altid automatisk i forbindelse med private indlæg. I de offentlige indlæg fremgår modtager kun eksplicit, hvis afsender har anført modtageren. Jeg har ikke registreret modtager for alle indlæg, da det viste sig, at jeg ikke ville få brug for en fuldstændig registrering af dette i mine analyser.
- O I kolonne O står den rå tekst fra chatrummene på Ofir.dk. med farverne blå, sort og rød, sådan som de fremkom i chatrummet.

Det ville være interessant og givende at arbejde videre med databasen og fx gruppere og strukturere den induktive kodning eller tilføje mange flere kategorier. Databasen har været en uvurderlig hjælp til at få overblik over det empiriske materiale og finde frem til interessante analyseobjekter. Det kunne være spændende og gavnligt for forskningen inden for området, hvis man kunne arbejde videre med chatdata på denne måde, lægge flere chatsessions ind i databasen, kode videre og på den måde skaffe akkumuleret viden om og overblik over kommunikationsformen. Jeg må varmt anbefale database-formen til forskere, der ønsker at arbejde med denne (og andre) nye kommunikationsform(er).

For at illustrere databasens funktionalitet, vil jeg herunder ganske kort vise eksempler på udtræk fra den. Ud fra eksempler som disse ville man fx kunne lave sprogbeskrivende eller interaktionelle analyser. Udtrækkene herunder kan ses som inspirationskilde.

Som hovedregel trak jeg i mit speciale linjenummer, chatnummer (fra A-I) og selve teksten (indlægget) ud af databasen, når jeg inddrog eksempler fra databasen. Enkelte steder, hvor det havde relevans for analysen, angav jeg også tidspunktet for det pågældende indlæg. Som nævnt fremgik det i mit speciale af farveprintet, om et indlæg var privat (rødt), offentligt (sort) eller automatiseret (blåt), mens jeg i denne artikel markerer indlæggets farve med forskellige gråtoner som baggrund i kolonnen med linjenummeret.

I udtræk 1 herunder er alle indlæg taget med, som de fremstod på skærmen:

UDTRÆK 1

2463	E	SP*S* : "Er Spacey ik' hjemme???"
2464	E	Crux Terminatus : Day >> Det lyder sådan i "G"
2463	E	Luna@ : "Rødmer så'n lidt"
2462	E	Mulle : (til Q.stud.mag) er skovarb
2461	E	Chatten : Fræk fyr...26 er logget af kl. 22:23
2460	E	~DaVlight~ : CruX - jeg kan høre du ikke kender noget til mine tekniske kvalifikationer mht putere...?
2459	E	Chatten : klatretyvenQ er logget af kl. 22:23
2458	E	Chatten : trøjborgfyr er logget på kl. 22:23
2457	E	Chatten : Q adlyd migKBH er logget på kl. 22:23
2456	E	Mizz-Angel* kort* : brb
2455	E	SP*S* : Mizz> Ok, så ved jeg hvem jeg skal have fat i når ikke jeg kan komme igennem hertil*GG*
2454	E	Q.stud.mag : (til Mulle) hvad laver du - altså arbejde?

Her ses det, hvordan de røde, blå og sorte indlæg står side om side i forvirring. På skærbilledet ses ca. så mange linjer ad gangen, som det ses i udtræk 1. Resten af interaktionen er allerede forsvundet fra skærmen som stemmer i luften.

Udtræk 2 er en del af en længere streng, hvor de to etablerede chattere Crux Terminatus og ~ĐaſlghT~ chatter sammen i sort:

UDTRÆK 2

2439	E ~ĐaſlghT~ : CruX - jeg ved ikke, men jeg kan zgu forstå dig - zkal nok hente lidt hjælp ved min brormænd...
2434	E Crux Terminatus : Day >> Det lyder sådan ! *G*
2430	E ~ĐaſlghT~ : CruX - jeg kan høre du ikke kender noget til mine tekniske kvalifikationer mht putere...?
2443	E Crux Terminatus : Day >> jo, men jeg tror ikke det bare er Lilige !!! *G*
2444	E ~ĐaſlghT~ : CruX - det tror du måske ikke på at jeg kan...?
2439	E Crux Terminatus : *g*
2437	E Crux Terminatus : bare sådan lige Day ???
2434	E ~ĐaſlghT~ : ...o0(Mon man zgu lege puter-nørd i weekenden og lige formatere lortet...?)

Bemærk, at indlæggene 2460 og 2464 indgår både i udtræk 1 og 2. Det skulle fremgå, at en analyse af interaktionen ville være umådelig svær at overskue, hvis man skulle se på teksten, som den fremstår i udtræk 1.

Databasen kan også bruges til at trække eksempler på et givent fænomen ud – eksempler, som ikke har nogen sekventiel sammenhæng. I udtræk 3 har jeg samlet eksempler, hvor chatteren Tin@28 i sort afviser henvendelser, hun har fået i rødt:

UDTRÆK 3

6231	A Tin@28 : IKKE I RØDT
6045	A Tin@28 : IKKE I RØDT
5977	A Tin@28 : Ikke i rødt
5830	A Tin@28 : Ikke i rødt
5502	A Tin@28 : IKKE I RØDT
5295	A Tin@28 : IKKE I RØDT
5159	A Tin@28 : Ikke i rødt
4430	C Tin@28 : IKKE I RØDT

Måske er det henvendelser svarende til eksemplerne herunder i udtræk 4, der får Tin@28 til offentligt at afvise de private åbningshilsner?

5474	A	PerHøjFlotSgrVådQ : (til missJ) Er en høj veltrænet fyr 190/87 kg, blond, 30 , frisk ?
5473	A	PerHøjFlotSgrVådQ : (til missJ) hejsa
3550	D	Jens_jern : (til missJ) Hejsa fræk erfaren fyr på 25, med foto søger en fræk pige til en hed aftenchat - er det dig?
3549	D	Jens_jern : (til missJ) hej miss
1708	F	Ojalå : (til Q.stud.mag) Er du evt. interesseret i en chat med en høj, flot, 30-årig gymnasielærer?*S*
1703	F	Ojalå : (til Q.stud.mag) Hej!*S*

ETISKE PROBLEMER

I mit arbejde med data, hvori der indgik privat chat, stødte jeg ind i etiske problemer, som det endnu er uafklaret, hvordan man skal forholde sig til.

I forbindelse med indsamling af data er der inden for psykologien udarbejdet visse retningslinjer for, hvordan og hvornår informanter skal informeres, fx i forbindelse med deltagelse i projekter. Det hedder på www.apa.org: "Psychologists explain any deception that is an integral feature of the design and conduct of an experiment to participants as early as is feasible, preferably at the conclusion of their participation, but no later than at the conclusion of the data collection, and permit participants to withdraw their data" (American Psychologists Association 2002: stk. 8.07 litra c). På samme måde bør man senest efter optagelsen informere informanter i fx interaktionelle eller sociolingvistiske undersøgelser om, at de er blevet optaget på bånd eller video. Men hvordan forholder man sig til reglen i forbindelse med chat, og er det overhovedet nødvendigt at inddrage overvejelser som disse i arbejdet?

Hvad angår offentlig chat, er det ikke noget problem – netop i kraft af at interaktionen er offentlig og synlig for enhver. I forbindelse med privat chat er det af forskellige årsager mere problematisk. Dette skyldes først og fremmest, at kommunikationssituationen i privat chat er intim. Man kan i rødt uhæmmet og åbent tale om hvad som helst – i kraft af at man er anonym, og at interaktionen netop finder sted mellem kun to implicerede parter. Chatterne i privat er, efter uskrevede regler og høflighedsprincipper, forpligtede i forhold til hinanden: de oplysninger, man giver hinanden i privat chat, forbliver fortrolige mellem de to parter. I privat chat udveksler chatterne således ofte telefonnumre, e-mail og andre oplysninger, som kan afsløre deres identitet uden for cyberspace, og desuden er samtaleemnerne ofte af intim og personlig karakter.

Man kunne hævde, at chatterne på Ofir.dk i forvejen er helt anonyme, og at det derfor ikke er noget problem at offentliggøre de rå data. Men er chatterne nu også anonyme? Sæt nu at Yuppies eller MissCat eller Kasper-29 har venner eller familie, der kender deres nicknames, eller at informanterne fortæller så personlige og intime ting om sig selv, at de vil kunne genkendes ud fra dette? Desuden skal det anføres, at chatterne trods deres anonymitet slet ikke føler sig anonyme. Nicknames er væsentlige for identitetskonstruktionen i cyberspace, og samtalen i privat chat er af intim og personlig karakter. Dette er en af årsagerne til, at det er vanskeligt at skaffe informanter, der er villige til at deltage i et projekt som mit.

Kunne man så ikke bare anonymisere ved at finde på nogle andre nicknames til informanterne – eller måske bare give dem hver et nummer – og anonymisere chatten, sådan som jeg har gjort det her i artiklen i forbindelse med min illustration af forskellen på privat og offentlig chat? Det kan man jo for så vidt godt, men man skal være opmærksom på, at det kan være overordentligt vanskeligt at finde på nicks, der svarer til de oprindelige. Rintel et al. anonymiserer i deres CA-metodiske undersøgelse af åbningssekvenser i IRC deres data efter følgende princip: "All nicks have been changed with researchers-invented analogies close to the 'spirit' of the original nick and preserving capitalization and punctuation." (2001: 5). Men hvad betyder "researchers-invented analogies close to the 'spirit' of the original nick and preserving capitalization and punctuation"? Nicknames har som alle andre navne bestemte konnotationer, og finder man på andre nicknames, vil disse have andre konnotationer. Måske synes det simpelt at ændre navne som LarsKbh27 eller FrækkeFotoMikkel, men hvad med fx Crux Terminatus (der også findes i mine data som bl.a. Crux T*på job* og Crux T*ren*)? Nicknames indgår i chatternes sprogleg, har stor betydning for deres identitetskonstruktion og er således på mange måder en væsentlig del af interaktionen. Derfor er det problematisk at ændre på nicknames i forbindelse med analyser af chat. I artiklen her er det imidlertid ikke analysen, men de metodiske overvejelser, der er det centrale, og derfor er det i denne sammenhæng relativt uproblematisk at anonymisere.

Foruden problematikken omkring anonymisering af data, er det desværre kun i meget begrænset omfang muligt at få tilsagn fra informan-

terne – senest efter at man har indsamlet data. Der er forskellige problemer: i første omgang er der det praktiske problem, at folk logger af og på chatten som det passer dem. Det betyder, at det kan være umuligt at få fat i en chatter, som har deltaget i chatten. Hvis vedkommende pludselig logger af, har man som regel kun et nickname at gå efter for at finde frem til den pågældende person, og man kan ikke slå nicknames op i telefonbogen.

Hertil kommer spørgsmålet om, hvem det overhovedet er væsentligt at få fat i. Skal man også have tilsagn fra de mænd, som henvender sig med en åbningshilsen i rødt, men som ikke får respons? Og hvordan skulle denne opsøgen af folk overhovedet foregå rent teknisk? Skulle man søge tilsagn fra chatterne, imens man på en gang chattede og kopierede chatlinjerne over i et dokument? Det lyder til at være noget nær umuligt.

Desuden er der det problem, at det ofte kan være vanskeligt at få kontakt med andre i chatrummet – både offentligt og privat – og chancen for at få respons fra lige præcis den chatter, som man gerne vil have tilsagn fra, er ikke stor.

Slutteligt kunne man risikere at skulle logge en chat fra et browser-vindue, hvor en informant chatter privat med fx to andre på en gang. Af disse to har måske den ene givet tilsagn til at chatten må bruges som data, mens den anden ikke har. Hvordan skulle interaktionen fra dette browser-vindue da indgå i data? Linjerne i interaktionen kommer ud mellem hinanden. Skulle man slette alle indlæg til og fra den person, som ikke ønsker at deltage? Ville det ikke være manipulation af data? Det er jo ikke uvæsentligt, at informanten, fra hvis browser-vindue chatten logges, styrer to private samtaler på en gang.

Kunne man så ikke på forhånd og måske uden for cyberspace have fundet en gruppe mennesker, som var villige til at deltage – og så have lavet et mere eller mindre styret eksperiment, hvor bare disse informanter deltog i chatten? Det har Negretti 1999 gjort i sit studie af chat i forbindelse med andetsprogstilegenelse. Det er imidlertid ikke en brugbar metode til at skaffe sig data med naturlig interaktion.

For at komme om ved alle disse etiske problemer og uafklarede metodiske spørgsmål, valgte jeg ikke at lade mit speciale offentliggøre. Dermed kan andre ikke få gavn af mit speciale. Ikke at udgive specialet var imidlertid den bedste løsning for at sikre chatterne anonymitet – men på

længere sigt og i forskningssammenhæng er det jo en rigtig dårlig løsning. Så hvad gør vi?

Helle Alsbæk

E-mail: hellealsbaek@vip.cybercity.dk

LITTERATUR

- Alsbæk, Helle (2003): *(ikke I rødt) – en kommunikativ analyse af privat og offentlig HTML-chat*. Speciale, Københavns Universitet Amager (ikke udgivet).
- American Psychological Association (2002): "Ethical Principles of Psychologists and Code of Conduct".
Tilgængelig 27.02.03 på <http://www.apa.org/ethics/code2002.html>
- Heering, Susan (1996): "Linguistic and Critical Analysis of Computer-Mediated Communication: Some Ethical and Scholarly Considerations". *The Information Society* 12. 153-168.
- Heering, Susan (1999): "Interactional Coherence in CMC". *JCMC* 4(4). Tilgængelig d. 02.06.02 på <http://www.ascusc.org/jcmc/vol4/issue4/heering.html>
- Hougaard, Tina Thode (2001): "Interaktionelle særtræk i chat". Peter Widell og Mette Kunøe (red.): *Møde om Udforskningen af Dansk Sprog* 8. Århus. 132-144.
- Hougaard, Tina Thode (2004): *Nærmest en leg. En undersøgelse af sprog og interaktion i dansk webchat*. Ph.d.-projekt, Århus Universitet.
- Labov, William (1972): *Sociolinguistic Patterns*. Philadelphia, USA: University of Pennsylvania Press.
- Negretti, Raffaella (1999): "Web-based Activities and SLA: a Conversation Analysis Research Approach". *Language Learning & Technology* 3(1). 75-87.
Tilgængelig 29.09.02 på <http://llt.msn.edu/vol3num1/negretti>
- Rintel, Sean E., Joan Mulholland & Jeffery Pittam (1998): "First Things First: Internet Relay Chat Openings". *JCMC* 6(3).
Tilgængelig 25.01.2002 på <http://www.ascusc.org/jcmc/vol6/issue3/rintel.html>
- Sacks, Harvey (1992a): *Lectures on Conversation – Vol. I*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Sacks, Harvey (1992b): *Lectures on Conversation – Vol. II*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Strauss, L. Anselm & Juliet Corbin (1990): *Basics of qualitative research: grounded theory procedures and techniques*. London: Sage Publications.
- Svennevig, Jan (1999): *Getting acquainted in conversation: a study of initial interactions*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Sørensen, Birgitte Holm (red.) (2001): *CHAT – leg, identitet, socialitet og læring*. København: Gads Forlag.